

**CHINGIZ AYTMATOV IJODINING ZAMONAVIY DUNYODA
DOLZARBLIGI**

Gizdulin E.F.o'qituvchi
Farg'ona davlat universiteti
Nuridinov Z.Sh.O'qituvchi,
Farg'ona davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Chingiz Aytmatov ijodining zamonaviy dunyoda dolzarbligi va qabul qilinishi ko'rib chiqiladi. Chingiz Aytmatov insoniy qadriyatlar, tabiat va madaniy farqlarning dolzarb mavzularini yorituvchi asarlari bilan jahon adabiyotida o'chmas iz qoldirdi. Ushbu maqolada zamonaviy dunyoda uning asarlarini idrok etish va talqin qilishning asosiy jihatlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Chingiz Aytmatov, ijod qabuli, adabiy dolzarblik, jahon adabiyoti, insoniy qadriyatlar, madaniy farqlar.

Atoqli yozuvchi Chingiz Aytmatov sovet va jahon adabiyoti klassikasi hisoblangan asarlari bilan jahon adabiyotida unutilmas iz qoldirdi. Sheker qishlog'ida qirg'iz oilasida dunyoga kelgan u madaniy an'analar va tabiatga hurmat ruhida tarbiyalangani uning ijodiy o'zligining muhim tarkibiy qismiga aylandi. Chingiz Aytmatov bir qancha tillarda, jumladan, rus va qirg'iz tillarida ijod qilgani turli madaniy meroslarni birlashtirib, Sharq va G'arb o'rtasida adabiy ko'prik bo'lishga imkon berdi.

Uning "Jamila", "Oq paroxod", "Asrdan ham uzoq kunlar" kabi asarlari o'ziga xos uslubi, chuqur falsafiy ohanglari, insoniy qadriyatlarga, tabiat va xalq taqdiriga e'tibor qaratilishi bilan ajralib turadi. shaxs. Aytmatov ijodi dunyoning ko'plab kitobxonlari va tadqiqotchilarini ilhomlantirgan va uning jahon adabiyotiga ta'sirini ortiqcha baholab bo'lmaydi.

Zamonaviy dunyoda Chingiz Aytmatov ijodiga qiziqish so'nmayapti, uning asarlari hamon dolzarbligicha qolmoqda. Globallashuv, ko'p madaniyatli jamiyat va insoniyatga taalluqli global muammolar sharoitida uning asarlarini qabul

qilishni o'rganish alohida ahamiyatga ega. Aytmatovning tabiat, insonlar hamjihatligi, madaniyatlararo tushunish va tabiatga hurmat haqidagi g'oyalari o'quvchi va tadqiqotchilarning yangi avlodlarini ilhomlantirishda davom etmoqda.

Uning ijodining zamonaviy dunyoda qabul qilinishini o'rganish bizga uning ijodining qaysi jihatlari dolzarbligicha qolayotgani, turli madaniy kontekstlarda qanday idrok etilishi va zamonaviy global muammolarni hal qilishda uning ijodidan qanday saboq olishimiz mumkinligini chuqurroq tushunishga imkon beradi.

Chingiz Aytmatov jahon adabiyotidagi eng nufuzli yozuvchilardan biri sanaladi. Uning asarlari o'nlab tillarga tarjima qilingan va turli mamlakatlardagi kitobxonlar va yozuvchilarga katta ta'sir ko'rsatgan. Aytmatov asarlarida inson tabiati, odob-axloq, muhabbat, samimiyat va an'analarga taalluqli umuminsoniy mavzular o'z aksini topgan. Uning hikoyalari va romanlari til va madaniy to'siqlarni kesib o'tish qobiliyatiga ega, turli xalqlarni hayratlanarli tarzda bir-biriga yaqinlashtiradi.

Chingiz Aytmatov qirg'iz adabiyotini jahon darajasiga ko'tarib, dunyoga Qirg'izistonning boy madaniyati va tarixi bilan tanishish imkonini berdi. Uning jahon adabiyotiga qo'shgan hissasi beqiyos bo'lib, asarlari butun dunyo o'quvchilarini ilhomlantirishda davom etmoqda.

Chingiz Aytmatov ijodida insoniy qadriyatlarga, axloq-odobga alohida e'tibor qaratilgan. Uning asarlari ko'pincha o'quvchini murakkab axloqiy dilemmalarga duchor qiladi va inson bo'lish nimani anglatishini chuqur o'ylashga undaydi. U yaxshilik va yomonlik, adolat va adolatsizlik, or-nomus va vijdon mavzularini o'rganadi.

Aytmatov insoniy fazilatlar va zaif tomonlarning timsoli bo'lgan personajlarni yaratadi va ular orqali insoniy qadriyatlarning qayg'uli haqiqatga qanday tegishi va ba'zan to'qnashuvi mumkinligini ko'rsatadi. Uning asarlari kitobxonlarni inson hayotining mazmuni, axloqiy tamoyillari va zamonaviy dunyoda insoniyatni saqlash qanchalik muhimligi haqida fikr yuritishga undaydi.

Chingiz Aytmatov atrof-muhit muammolari global muammoga aylanishidan ancha oldin jonkuyar tabiatni muhofaza qilish va ekologiya faoli edi. Uning ijodida tabiat, tog'lar, daryolar, jonivorlar tasvirlari to'la bo'lib, atrof-muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo'lishga chaqiradi.

Aytmatovning "Oq paroxod" kabi asarlari atrof-muhit muammolariga e'tibor qaratib, inson va tabiat bir-biri bilan chambarchas bog'liqligini ko'rsatadi. Uning adabiy asarlari nafaqat ekologlar uchun ilhom manbai, balki kelajak avlodlar uchun tabiatni asrash muhimligini eslatuvchi ham bo'ldi.

Shunday qilib, Chingiz Aytmatov ijodida insoniyatning chuqur qadriyatlarini, ularni madaniy va tabiiy jihatlar kontekstida aks ettiradi.

Chingiz Aytmatov ijodida ko'tarilgan mavzu va g'oyalar zamonaviy adabiyotda hamon dolzarbligicha qolmoqda. Uning asarlari insoniy qadriyatlar, ekologiya, axloq, madaniyatlararo o'zaro ta'sir va zamonaviy jamiyat uchun asosiy bo'lib qolayotgan boshqa ko'plab masalalarga bag'ishlangan. Aytmatov g'oyalari insoniyat oldida turgan murakkab muammolarni tushunish uchun muhimligicha qolmoqda.

Qirg'izistonda ham, boshqa mamlakatlarda ham zamonaviy yozuvchilar Aytmatov ijodida o'z asarlari uchun ilhom topadilar. Ularning ijodi ko'p hollarda Aytmatov bayon etgan g'oyalar bilan muloqotni davom ettiradi va ularni zamonaviy chaqiriqlar kontekstida rivojlantirishda davom etadi.

Chingiz Aytmatov ijodini qabul qilish borasidagi tadqiqotlar uning adabiy merosini asrab-avaylash, uning madaniyat va jamiyatga ta'sirini anglashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ular bizga uning asarlari va madaniy muloqotdagi ishtiroki haqidagi bilimlarni saqlash va kengaytirish imkonini beradi.

Aytmatov asarlarining qabul qilinishi va talqin qilinishini tahlil qiluvchi tadqiqotchilarning faoliyati fikr va fikr almashish uchun zamin yaratadi, uning merosini kelajak avlodlar uchun saqlashga xizmat qiladi. Bu tadqiqotlar uning ta'sir doirasini kengaytirishga yordam berishi bilan birga jahon adabiyotidagi o'rnini ham ko'rsatishi mumkin.

Chingiz Aytmatov ijodini qabul qilish bo'yicha olib borilayotgan izlanishlar keyingi tadqiqotlar uchun boy istiqbollar beradi. Kelajakda tadqiqotchilar uning asarlarini qabul qilishning yangi jihatlarini, masalan, madaniyatlararo tushunishni rivojlantirishdagi o'рни, zamonaviy adabiy va madaniy harakatlarga ta'siri va zamonaviy ekologik muammolar kontekstidagi ahamiyatini ko'rib chiqishlari mumkin.

Qo'shimcha tadqiqotlar Aytmatovni qabul qilish geografiyasini postsovet hududidan tashqariga ham kengaytirib, uning ijodining global miqyosdagi ta'sirini chuqurroq anglashi mumkin. Chingiz Aytmatov merosini asrab-avaylash, keng ko'lamli adabiy tadqiqotlar sohasini to'ldirish uchun ijodini o'rganishni davom ettirish muhim ahamiyatga ega.

Chingiz Aytmatov ijodini qabul qilish jahon adabiyoti uchun dolzarb va muhimligicha qolmoqda. Uning azaliy insoniy qadriyatlarga bag'ishlangan asarlari turli mamlakatlar kitobxonlari qalbida chuqur iz qoldiradi. Uning g'oya va mavzularining zamonaviy adabiyot va madaniyatda keng tarqalishi ularning dolzarbligi va ta'sirini ko'rsatadi. U jahon adabiyoti va madaniyatida o'chmas iz qoldirdi. Uning ijodi odamlar qalbi va ongida yashashda davom etmoqda, g'oyalari dolzarb va ilhomlantiruvchi bo'lib qolmoqda. Uning asarlarini olimlar va muxlislar tomonidan qabul qilinishi nafaqat uning merosiga hurmat ko'rsatish, balki adabiyot dunyoqarashimizni qanday shakllantirishi, madaniy muhitimizga qanday ta'sir ko'rsatishini anglashning muhim manbaidir.

Umid qilamizki, Chingiz Aytmatov ijodini qabul qilish bo'yicha keyingi izlanishlar yangi kashfiyotlar olib keladi va uning jahon adabiyotiga qo'shgan hissasini yaxshiroq tushunishga imkon beradi. Uning merosi tirik va ilhomlantiruvchi bo'lib qolmoqda va uning asarlari kelajak avlodlarni xursand qilishda va ilhomlantirishda davom etadi.

ADABIYOTLAR:

1. Ibraimov O. Chingiz Aytmatov. M., 2018. 221 b.
2. Ortiqboyev Q. Adolat saboqlari. Bishkek, 1991. 185 b.

3. Ismailova B.Ch. Aytmatov – xalq dostonlaridan jahon ahamiyatiga molik yangi asarlar yaratuvchisi // Fan. Ta'lim. Texnika. O'sh, 2018. No 2. 48–55-betlar.
4. Gachev GD Dunyoning milliy tasvirlari: umumiy masalalar: rus, bolgar, qirg'iz, gruzin, arman. M., 2013. 234 b.